

Sluttrapport

Rullestolbruker Mariann Moen etter sin første solo i seilflyet sommeren 2012.

Virksomhetsområde:	Rehabilitering
Prosjektnummer:	2011/3/0139
Prosjektnavn:	Tilrettelagt Luftsport
Søkerorganisasjon:	Norges idrettsforbund og olympiske og paralympiske komité

Forord

Tilrettelagt Luftsport er et samarbeidstiltak mellom Norges Luftsportforbund og Elverum Flyklubb med formål å kunne tilby seilflyging for funksjonshemmede, primært rullestolbrukere. Tiltaket fikk Extra-midler over tre år (2007-2010) for anskaffelse av et fabrikktilpasset to seters skole-seilfly. Tiltaket har vært vellykket der mange innenfor målgruppen har fått oppleve friheten med seilflyging.

Instruksjon, løpende daglig drift og vedlikehold av flyet ivaretas på frivillig dugnadsbasis av Norges Luftsportforbund og Elverum Flyklubb. Sistnevnte har også gjennom en årrekke tilpasset sin infrastruktur med handicaptilpasset overnattingsrom, bad/toalett, parkering og faste dekke mellom klubbhus og rullebane.

Flere deltagere har gjennomført full opplæring fram til sertifikat, flere er under opplæring og mange får oppleve gleden av å delta i seilflyaktiviteten uten å ha mål om å utdanne seg til sertifikatpiloter. Flyet, som ble satt i drift i 2006, hadde vært igjennom seks sesonger med ganske intensiv bruk. Da flyet i stor grad benyttes til opplæring blir det et stort antall starter i forhold til flytid og en noe større slitasje en normalt ved bruk av bl.a. personløfter for inn og utstigning av flyet. For å kunne opprettholde fortsatt sikkerhet på topp og beholde verdien som ligger i flyet, anså vi det som nødvendig med et hovedettersyn ved et autorisert verksted etter disse seks sesongene.

SAMMENDRAG

Tilrettelagt Luftsport er et samarbeidstiltak mellom Norges Luftsportforbund og Elverum Flyklubb med formål å kunne tilby seilflyging for funksjonshemmede, primært rullestolbrukere. Tiltaket fikk Extra-midler over tre år (2007-2010) for anskaffelse av et fabrikktilpasset to seters skole-seilfly. Tiltaket har vært vellykket der mange innenfor målgruppen har fått oppleve friheten med seilflyging. Noen har gjennomført full opplæring fram til sertifikat, flere er under organisert opplæring og mange får oppleve gleden av å delta i seilflyaktiviteten uten å ha mål om å utdanne seg til sertifikatpiloter. Flyet, som ble satt i drift i 2006, hadde vært igjennom seks sesonger med ganske intensiv bruk. Da flyet i stor grad benyttes til opplæring blir det et stort antall starter i forhold til flytid og en noe større slitasje en normalt ved bruk av bl.a. personløfter for inn og utstigning av cockpit. For å kunne opprettholde fortsatt topp sikkerhet og beholde verdien som ligger i flyet, anså vi det som nødvendig med et hovedettersyn ved et autorisert verksted etter disse seks sesongene.

Målsetningen med dette prosjektet var å få utført et påkrevet fabrikkettersyn av seilflyet for og sikre kontinuitet i driften.

Flyet ble transportert til DanGlide i Danmark som er et autorisert seilflyverksted for denne typen fly. Her ble skrog og vinger grundig kontrollert. Nødvendige reparasjoner og utskiftninger ble gjennomført og flyet. Grunnet den relativt høye belastningen på flyet, som nevnt over, måtte det utføres en del arbeid på flyets gelcoat. Dette er det ytterste belegget på kropp og vinger. Flyet ble transportert av klubbmedlemmer begge veier og var klart til sesongstart i april 2012.

Flyet har i hovedsak vært stasjonert på Starmoen flyplass ved Elverum i 2012 sesongen, men har også deltatt på arrangementer bl.a. på Vågå og Frya hvor rullestolbrukere og andre i målgruppen har benyttet flyet. Spesielt har vi gledet oss over en av de nye og meget aktive deltageren som er rullestolbruker. Etter meget iherdig innsats i 2012 sesongen oppnådde hun å fly solo på slutten av sesongen. Hun vil også høyst sannsynlig fly opp til sertifikat denne sesongen og har gjennom innslag både i TV og aviser skapt interesse for dette tilbudet.

Norges Luftsportforbund og Elverum Flyklubb vil fortsette med å gi et tilbud til målgruppen. Dette gjelder både de som allerede er integrert i flymiljøet med sertifikat, nye piloter under utdanning og de som av forskjellige årsaker ikke kan fly opp til sertifikat, men som har stor glede av å delta i aktiviteten sammen med en instruktør. Da økonomien til mange av personene i målgruppen erfaringsmessig er svak har Tilrettelagt Luftsport i flere år klart å tilby stipendordninger for nye deltagere.

Innhold

Bakgrunn og målsetning.....	5
Prosjektgjennomføring	6
Resultater og resultatvurdering	6
Videre planer	7

Bakgrunn og målsetning

Flyets brukermålgruppe består hovedsakelig av rullestolbrukere og personer med nedsatt førlighet i ben og kropp og er konstruert for å kunne betjenes uten bruk av pedaler. Alle kontrollorganer (ror og hjul- og luftbrems) kan betjenes med hendene. Flyet har svært lette kontrollorganer og er derfor også godt egnet for piloter med nedsatt styrke i armene.

Brukergruppen benytter flyet både til opplæring og egen flyging for de som har bestått oppflyging til sertifikat. Alle brukerne har behov for assistanse ved flyhåndtering og klargjøring. Flygingen for denne gruppen blir derfor ofte organisert rundt helgesamlinger og aktivitetsuker om sommeren. Flyet blir utsatt for noe høyere belastning er det som er normalt for et vanlig seilfly, da det i stor grad benyttes til opplæring med et stort antall start og landinger og mange pilotbytter i løpet av en dag. Inn og utstigning foregår med personløfter eller en kombinasjon av "aking" og løfting om bord. Etter seks sesonger med intensiv bruk var det nødvendig med et mer omfattende ettersyn enn det Norges Luftsportforbund og Elverum Flyklubbs teknikere lokalt kunne påta seg. En overhaling på et autorisert verksted var påkrevet for å kunne opprettholde fortsatt drift og kontinuitet i tilbudet til både nye og etablerte brukere. Foruten generell visuell inspeksjon og kontroll av flyet foretas det under et slik ettersyn en grundig kontroll av de deler av flyet som er fysisk utilgjengelige for klubbteknikere. Dette dreier seg bl.a. om kontroll og smøring av føring for støtstag, belkranker (kraftoverføringer) inne i vingene, roroverføringer inne i kropp og hale og ikke minst ettersyn av opplegget for betjening av pedaler med egen spak (handicaptilpassingen). Alle kule og glidelagre renses og fettes. Videre blir flyets "ytterskall" som består av et gelcoatlag slipt ned med fint slipemiddel og polert opp for å stoppe mikroskopiske sprekkdannelser som oppstår etter en tids bruk pga slitasje og ultrafiolett stråling fra solen.

Målsettingen med prosjektet var at funksjonshemmede seilflygere fortsatt skulle kunne ha tilgang til dette spesialtilpassede flyet og delta i denne luftsporten på lik linje med funksjonsfriske. En rullestolbruker kan bli selvstendig seilflyger på alle nivåer. For noen betyr dette full utdanning med oppflyging til sertifikat, for andre betyr det aktiv deltagelse i miljøet, men uten ambisjoner om å fly alene. Gjennom videreføringen av dette tilbudet vil grupper som tidligere kunne føle seg ekskludert fra luftsport nå fortsette som fullverdige og aktive medlemmer i en flyklubb.

Prosjektgjennomføring

Prosjektet ble gjennomført som planlagt:

- Prosjektets kostnadsramme var kr. 160.000,- inkl. egenkapital.
- Det ble søkt om kr. 140.000,- Det understrekes at all ledelse, administrasjon, lokalt teknisk vedlikehold, bakketjeneste og instruktørvirksomhet drives som ulønnet arbeid. Søknaden inneholdt derfor ingen lønns-/personalkostnader.
- Det ble innvilget kr. 140.000,-.
- Til dekning av de siste 20.000,- stilte Norges Luftsportforbund og Elverum Flyklubb opp med egne midler. Som nevnt tidligere i rapporten var det behov for noe mer utbedring en det som var forutsett, derfor endte totalkostnaden på kr. 174.099,44. Overskridelsen, kr. 14.099,44, ble dekket inn av Norges Luftsportforbund og Elverum Flyklubb. Viser for øvrig til innsendt regnskap.

Flyet ble fraktet til det autoriserte verkstedet DanGlide i Danmark som var det nærmeste verkstedet som hadde kompetanse og tid til å forestå denne overhalingen. Kun rene transportkostnader er belastet prosjektet – ingen lønn til de som fraktet flyet begge veier.

Flyet ble grundig sjekket iht. fastlagt rutiner og påkrevet vedlikeholdsarbeider ble utført. Særlig gjaldt dette slitasjeskader på flyets gelcoat dvs. glassfiveroverflaten på kropp og vinger. Etter overhaling var flyet "nullstilt" fremsto flyet som nytt og klart for 2012 sesongen.

Resultater og resultatvurdering

Resultatet av overhalingen var at vi gledelig nok at de funksjonshemmede pilotene og elevene kunne fortsette sin aktivitet som tidligere, samt at rekruttering av nye deltakere i målgruppen kan fortsette som før.

Seilfly eies normalt av klubber eller privat og utgiftene fordeles mellom eierne. Pr. dags dato er det vanskelig å drifte et spesialtilpasset seilfly bland dets brukere da det er store begrensninger i både økonomi og mulighet for fysisk innsats ved vedlikehold. Det er derfor meget gledelig at det ble gitt tilskudd til denne nødvendige overhalingen.

Videre planer

Tilbudet til flyets brukermålgruppe er nå sikret hva gjelder materiell og infrastruktur. Tilrettelagt Luftsport arbeider fortsatt aktivt for å tilby nye piloter stipendordninger for å komme i gang med seilflyging.

Sammen med Norges Luftsportforbund og Elverum Flyklubb stilles også flyet til rådighet under arrangementer – både luftsportslig og rehabiliteringsmessig – for å promotere denne unike muligheten for funksjonshemmede å bli integrert i et luftsportsmiljø.